

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului Programului privind
diversitatea biologică pentru anii 2026-2030

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul Programului privind diversitatea biologică pentru anii 2026–2030 a fost elaborat de Ministerul Mediului, în calitate de autor principal, cu susținerea Instituției Publice Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului (ONIPM), în cadrul unui proces consultativ interinstituțional amplu și participativ.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Elaborarea Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 (în continuare Program) are la bază un cadru juridic național și internațional complex, care impune adoptarea unor măsuri strategice de conservare, restaurare și utilizare durabilă a resurselor naturale. Temeiul legal principal este reprezentat de Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător, care stabilește obligația statului de a garanta conservarea și utilizarea rațională a diversității biologice, în scopul asigurării echilibrului ecologic și protecției sănătății populației. De asemenea, actul normativ se sprijină pe Legea nr. 325/2005 cu privire la Cartea Roșie și Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, care reglementează regimul juridic al zonelor naturale protejate și stabilește atribuțiile autorităților publice în domeniul gestionării acestora. Programul transpune în practică prevederile principalelor documente de politici în domeniul protecției mediului și dezvoltării durabile, inclusiv obiectivele și direcțiile de acțiune prevăzute în Strategia de mediu pentru anii 2024–2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 409/2024, în special pilonul strategic „Protecția biodiversității și restaurarea ecosistemelor”. În același timp, el reprezintă un instrument de implementare a Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă, adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 953/2022, și contribuie direct la realizarea <i>Obiectivului de Dezvoltare Durabilă (ODD) 15 – Viața terestră, care vizează protejarea, refacerea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre și acvatice.</i> Pe plan internațional, Programul se bazează pe Convenția privind diversitatea biologică (CBD), ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 457/1995, și pe Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal (CGBKM), adoptat în decembrie 2022, care impune statelor părți elaborarea și actualizarea programelor naționale de acțiune în domeniul biodiversității. Totodată, Programul contribuie la implementarea Convenției de la Berna privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa, a Convenției de la Bonn privind speciile migratoare, precum și a Directivei UE 92/43/CEE privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (Directiva Habitate) și a Directivei 2009/147/CE privind conservarea păsărilor sălbatice (Directiva Păsări). Pe lângă documentele strategice de bază menționate anterior, Programul a fost elaborat în concordanță cu prevederile Programului Național de Aderare a Republicii

Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025, care stabilește acțiunile și termenele necesare pentru transpunerea legislației Uniunii Europene în dreptul național. Elaborarea și implementarea prezentului Program contribuie la realizarea angajamentelor asumate în cadrul Clusterului 4 „Mediu, climă, energie și infrastructură”, Capitolul 27 „Mediu și schimbări climatice, prevăzute în Anexa A a Programului Național de Aderare.

Totodată, elaborarea Programului este prevăzută în Agenda de reforme aferentă Planului de creștere al Republicii Moldova pentru anii 2025–2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 260/2025, fiind inclusă în Subdomeniul „Protecția mediului și schimbări climatice”, Reforma nr. 5, măsura 11.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative

Republica Moldova, situată în sud-estul Europei între România și Ucraina, se află la confluența a trei zone biogeografice majore — central-europeană, eurasiatică și mediteraneeană — fapt care îi conferă o biodiversitate deosebită și un patrimoniu natural valoros. Teritoriul este structurat în două mari zone naturale: silvostepa, caracterizată prin câmpii deluroase și păduri de codru bogate în specii, și stepa sudică, cu terenuri semi-aride adaptate condițiilor climatice specifice. Clima temperat-continentală, marcată de precipitații neuniform distribuite, perioade de secetă frecvente și temperaturi ridicate în lunile calde, influențează direct structura ecosistemelor, agricultura și resursele de apă, iar solurile fertile și zăcămintele minerale constituie o bază importantă pentru menținerea echilibrului ecologic și dezvoltarea durabilă.

Ecosistemele naturale acoperă aproximativ 15% din suprafața țării și includ păduri, stepe, lunci, zone umede și ecosisteme petrofite. Pădurile, predominant de foioase, găzduiesc peste 1 100 de specii de plante și aproape 200 de specii de vertebrate terestre, precum și peste 9 000 de specii de nevertebrate. Stepele și luncile joacă un rol crucial pentru conservarea speciilor rare, iar ecosistemele acvatice și palustre oferă habitate esențiale pentru pești, amfibieni, reptile și păsări, inclusiv specii protejate la nivel european. Ecosistemele petrofite, fragmentate și limitate ca suprafață, adăpostesc plante și animale adaptate solurilor calcaroase și habitate cavernicole sensibile la perturbări.

Diversitatea biologică este însă puternic amenințată de activitățile umane și de schimbările climatice. Extinderea agriculturii intensive, supraexploatarea resurselor naturale, defrișările, poluarea solului și a apelor, secetele și inundațiile frecvente, precum și invazia speciilor alogene conduc la fragmentarea habitatelor, degradarea ecosistemelor și pierderea speciilor native. Conform datelor Agenției de Mediu și Institutului de Zoologie, aproximativ 70% din ecosistemele naturale sunt afectate de degradare parțială sau severă, iar 427 de specii de plante și animale figurează în Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a III-ea). Procesele de eroziune și degradare a solurilor afectează atât producția agricolă, cât și funcționalitatea ecosistemelor.

Pentru a contracara aceste amenințări, s-au instituit măsuri de conservare *in-situ* și *ex-situ*: rețeaua de ariile protejate, Rețeaua Emerald și Grădina Botanică Națională „Alexandru Ciubotaru” (Institut) permit protejarea patrimoniului natural și conservarea fondului genetic al speciilor locale. Sistemul național de arii protejate, reglementat prin Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, acoperă principalele

ecosisteme — păduri, stepe, lunci și ecosisteme petrofite — și include 12 categorii de arii protejate, unele conforme standardelor IUCN. În prezent, suprafața totală a ariilor protejate este de aproximativ 189 386 ha (5,61% din teritoriu), cu un **obiectiv național de extindere până la 8% până în 2030**. Crearea Rețelei Emerald (61 de situri ce acoperă 277,2 mii ha — 8,1% din teritoriu) integrează eforturile naționale cu angajamentele internaționale, protejând 154 de specii și 38 de tipuri de habitate de interes conservativ major. Ariile de importanță avifaunistică (11) oferă refugii pentru specii rare și migratoare, contribuind la conectivitatea ecologică, menținerea calității apei și stabilitatea populațiilor.

Diversitatea biologică stă la baza serviciilor ecosistemice— beneficiile directe și indirecte pe care natura le oferă societății: apă potabilă, alimente, aer curat, sol fertil, protecție împotriva hazardelor naturale, recreere și identitate culturală. Serviciile ecosistemice se împart în patru categorii: de suport (reciclarea nutrienților, formarea solului, producția primară), de aprovizionare (alimente, lemn, apă, resurse medicinale), de reglare (controlul climei, purificarea apei și aerului, protecția împotriva dezastrelor) și culturale (recreere, ecoturism, educație și cercetare). Evaluările existente indică valoarea anuală a serviciilor ecosistemice din Republica Moldova la aproximativ 21,986 milioane USD (41% din PIB), cu beneficii suplimentare nevalorificate care ar putea aduce economiei până la 1,932 miliarde USD în următorii 25 de ani. Zonele umede, pădurile și ariile protejate contribuie semnificativ la aceste servicii, susținând sectoare vitale precum agricultura, silvicultura și turismul.

Analiza cadrului de politici și implementării relevă **provocări majore**:

- lipsa unei metodologii naționale uniforme de evaluare a serviciilor ecosistemice, integrarea insuficientă a acestora în planificarea teritorială și urbană;
- exploatarea necontrolată a resurselor și absența mecanismelor economice pentru stimularea conservării (plăți pentru servicii ecosistemice, scheme de compensații, stimulente fiscale pentru proprietarii din zone protejate).
- existența lacunelor în actualizarea și digitalizarea bazelor de date naționale (Registrul speciilor și habitatelor, inventarele fondului cinegetic și piscicol), ceea ce reduce acuratețea monitorizării și raportării internaționale.

Fauna sălbatică de interes cinegetic și economic reprezintă o resursă importantă pentru echilibrul ecologic: mamifere precum iepurele de câmp, căpriorul și mistrețul, alături de păsările cinegetice — fazan, potârniche, rațe și găște sălbatice — contribuie la controlul populațiilor de insecte, fertilizarea solului și menținerea sănătății ecosistemelor. Activitățile în domeniul cinegetic se desfășoară conform Legii nr. 55/2024 privind fondul cinegetic și protecția faunei de interes cinegetic, care reglementează monitorizarea, repopularea și stabilirea cotelor. **Populațiile unor specii au înregistrat scăderi din cauza pierderii habitatelor și a transformărilor agricole**, în timp ce altele au rămas stabile datorită unor măsuri de management adaptiv. Resursele de biodiversitate sprijină, de asemenea, sectoare precum industria farmaceutică, parfumeria și cosmetică, prin valorificarea florei medicinale și aromatice, gestionate atât natural, cât și în grădini specializate.

Polenizatorii (albine, bondari) joacă un rol esențial în agricultură și în menținerea ecosistemelor; contribuția lor la creșterea producției de fructe și legume este estimată la 10–30%. Deficitul actual de familii de albine și regine subliniază necesitatea înființării stupinelor de reproducție și a practicilor apicole sustenabile. În mediul acvatic, ihtiofauna

reflectă o diversitate piscicolă bogată, însă multe specii native — inclusiv sturionii, salmonidele și anghila europeană — au înregistrat declinuri semnificative, fiind înlocuite de specii oportuniste și alogene; monitorizarea și managementul piscicol sunt esențiale pentru protecția resurselor și dezvoltarea durabilă a acvaculturii.

Cadrul actual normativ și instituțional privind protecția și utilizarea durabilă a diversității biologice este **relativ bine dezvoltat și construit progresiv în concordanță cu angajamentele internaționale** (CBD, Ramsar, CITES, Bonn, Berna, Acordul de Asociere RM-UE). Actele normative cheie includ Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului înconjurător, Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, Legea nr. 94/2007 privind rețeaua ecologică națională, Legea nr. 149/2006 privind fondul piscicol, Legea nr. 55/2024 privind fondul cinegetic și Legea nr. 152/2022 privind reglementarea și controlul organismelor modificate genetic. Instrumentele de evaluare a impactului asupra mediului (Legea nr. 11/2017) și evaluarea strategică de mediu (Legea nr. 86/2014) asigură integrarea principiilor conservării în planificare.

Totuși, analiza de ansamblu a cadrului normativ și a implementării sale identifică o serie de lacune și constrângeri care afectează eficiența politicilor de conservare:

- **Fragmentarea și suprapunerea competențelor instituționale între autoritățile de mediu**, agricultură, silvicultură și administrația publică locală, ceea ce complică aplicarea unitară a prevederilor legale și gestionarea integrată a ecosistemelor;
- **Lipsa unui cadru coerent pentru gestionarea bazată pe ecosisteme**, reducând capacitatea de planificare pe termen lung și menținere a serviciilor ecosistemice; reglementările rămân, în mare parte, axate pe specii și habitate, fără o abordare intersectorială clară;
- **Insuficiența mecanismelor economice și financiare pentru stimularea conservării biodiversității** (plăți pentru servicii ecosistemice, compensații, stimulente fiscale), ceea ce limitează aplicarea principiului „beneficiarul plătește”;
- **Lacune în actualizarea și digitalizarea bazelor de date naționale** (registru al speciilor și habitatelor, inventare cinegetice și piscicole), afectând acuratețea monitorizării și raportării;
- **Slaba corelare între legislația-cadru și cea subsecventă**, în special între reglementările privind protecția mediului, gospodărirea apelor, gestionarea terenurilor agricole și silvice, generând inconsecvențe și interpretări divergente;
- **Capacități instituționale și resurse umane limitate**, în special la nivel local, care afectează aplicarea normelor, planificarea și controlul conformării;
- **Lipsa unor mecanisme clare de finanțare pentru gestionarea ariilor protejate**: statutul multor arii rămâne formal în absența planurilor de management și a monitorizării eficiente.

Toate aceste **probleme au fost identificate pe baza analizei** impactului de reglementare, a rapoartelor științifice, a consultărilor publice și a evaluărilor internaționale, luând în considerare studiile și recomandările Băncii Mondiale, PNUD, FAO, Agenției Europene de Mediu și Uniunii Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN). În contextul actual, resursele financiare și umane insuficiente, absența unui sistem național unificat de monitorizare a biodiversității și impactul schimbărilor climatice (secete repetate, modificări ale regimului hidrologic) **accentuează degradarea ecosistemelor naturale**.

În absența unor intervenții normative și strategice clare, pierderea biodiversității ar continua într-un ritm accelerat, generând efecte negative asupra economiei naționale,

sănătății populației și calității vieții. Prin urmare, revizuirea și consolidarea cadrului normativ, clarificarea competențelor instituționale, instituirea mecanismelor economice de sprijin pentru conservare (inclusiv finanțare durabilă și stimulente), modernizarea și digitalizarea sistemului național de monitorizare și integrarea obiectivelor de conservare în politicile agricole, forestiere, energetice și teritoriale sunt imperative. Aceste măsuri trebuie aliniate la Cadrul global pentru biodiversitate de la Kunming–Montreal (2022–2030).

În consecință, **elaborarea** Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 **este o prioritate de stat**, menită să asigure integrarea dimensiunii ecologice în toate sectoarele economiei, să consolideze capacitățile instituționale, să instituie mecanisme economice eficiente pentru conservare și să creeze un cadru coerent pentru protecția și valorificarea durabilă a capitalului natural al Republicii Moldova.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Programul privind biodiversitate pentru anii 2026–2030 reprezintă un instrument strategic în arhitectura politicilor publice de mediu ale Republicii Moldova. Elaborarea sa răspunde angajamentelor asumate de stat în cadrul convențiilor internaționale de mediu, procesului de asociere și apropiere de Uniunea Europeană, precum și necesității urgente de a opri degradarea ecosistemelor naturale și de a plasa natura pe o traiectorie de redresare durabilă. Documentul se remarcă prin caracterul său inovator, atât la nivel conceptual, cât și operațional, oferind o viziune coerentă, intersectorială și aplicabilă pe termen mediu.

Scopul Programului este corelat cu Cadrul global pentru biodiversitate Kunming–Montreal 2022–2030 și vizează adoptarea de măsuri urgente pentru prevenirea și inversarea pierderii diversității biologice. Aceasta se realizează prin conservarea și utilizarea durabilă a resurselor naturale, asigurarea unei distribuții echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice și mobilizarea mijloacelor necesare implementării. Programul transpune la nivel național viziunea globală pentru anul 2050, „**A trăi în armonie cu natura**”, definind direcțiile strategice de acțiune, mecanismele de coordonare și instrumentele economice și instituționale menite să asigure eficiența implementării. Prin intermediul acestui document, Republica Moldova reafirmă angajamentul de a contribui la realizarea celor patru Obiective Globale ale Cadrului Kunming–Montreal, care vizează consolidarea integrității ecosistemelor și menținerea diversității genetice, recunoașterea și sporirea contribuției naturii la bunăstarea umană, partajarea echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice și mobilizarea resurselor financiare și tehnice necesare implementării. În acest cadru, Programul 2026–2030 devine instrumentul principal prin care țara adaptează aceste obiective globale la contextul său ecologic, social și economic.

Spre deosebire de documentele anterioare, Programul actual se sprijină pe o bază științifică solidă, rezultat al colaborării dintre instituțiile academice, autoritățile publice, organizațiile societății civile și sectorul privat. Măsurile propuse derivă din date empirice actualizate, evaluări ecologice, analize economice și studii de teren, reflectând realitățile din teritoriu și tendințele de schimbare a mediului. Documentul respectă principiile dezvoltării durabile, ale precauției și responsabilității intergeneraționale, consacrate în legislația națională și în tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. În același timp, se asigură coerența între obiectivele de mediu și cele economice prin integrarea conceptului de capital natural, recunoscând biodiversitatea ca resursă strategică de valoare economică,

socială și culturală. Conservarea naturii este astfel tratată nu doar ca o obligație morală, ci ca o investiție în stabilitatea economică, securitatea alimentară și reziliența socială.

Programul introduce o nouă **paradigmă de guvernare a biodiversității**, prin integrarea dimensiunii ecologice în toate politicile economice și sociale, depășind abordarea tradițională centrată exclusiv pe arii protejate. Abordarea ecosistemică integrată tratează resursele naturale ca părți interdependente ale unui sistem unic, în care activitățile umane trebuie armonizate cu procesele naturale, aliniindu-se la directivele-cadru europene privind habitatele, păsările, apa și solul. Orientarea către rezultate măsurabile se realizează prin definirea de indicatori cuantificabili, precum suprafețele restaurate, numărul de specii conservate, procente de conectivitate ecologică sau nivelul investițiilor verzi, care permit monitorizarea transparentă a progresului. În același timp, recunoașterea serviciilor ecosistemice ca valori economice cuantificabile creează premise pentru aplicarea principiilor „poluatorul plătește” și „beneficiarul contribuie”, inclusiv prin mecanisme de plăți pentru servicii ecosistemice și instrumente financiare verzi. Prin aceste elemente, politicile naționale sunt aliniate la practicile europene, facilitând trecerea de la conservarea pasivă la gestionarea activă și economică a capitalului natural.

Restaurarea ecologică constituie pilonul central al Programului. În condițiile în care peste 60% din teritoriul țării este afectat de degradare ecologică, intervențiile propuse sunt esențiale nu doar pentru biodiversitate, ci și pentru productivitatea agricolă, siguranța alimentară, calitatea apei și sănătatea populației. Până în 2030, Programul prevede restaurarea a cel puțin 150.000 hectare de terenuri degradate, prin măsuri adaptate fiecărui tip de ecosistem. Pentru păduri se vor aplica metode de reîmpădurire naturală asistată, plantarea de specii autohtone și controlul tăierilor ilegale; pentru stepe se urmărește reabilitarea naturală prin reducerea presiunii antropice și conservarea habitatelor rare; pentru ecosistemele acvatice se va acționa prin curățarea râurilor mici, refacerea zonelor umede și reconectarea acestora la rețelele hidrografice naturale. În paralel, se va crea o infrastructură verde națională, interconectând ariile naturale protejate prin coridoare ecologice care să asigure mobilitatea speciilor și fluxurile genetice, iar această infrastructură va fi integrată în planificarea teritorială și urbană, devenind un element strategic al dezvoltării durabile.

Cadrul instituțional și guvernarea participativă reprezintă un alt element definitoriu al Programului. Ministerul Mediului va asigura coordonarea strategică și raportarea internațională, în timp ce Agenția de Mediu va gestiona implementarea tehnică, colectarea datelor și evaluarea progresului. Se instituie Consiliul Național pentru Biodiversitate, un organism interministerial menit să asigure coordonarea între sectoare precum agricultură, silvicultură, infrastructură, sănătate, educație, turism și finanțe.

Un element de modernitate este digitalizarea sistemului de monitorizare prin instituirea Sistemului Național de Monitorizare a Biodiversității, o platformă electronică integrată care centralizează date despre specii, habitate și servicii ecosistemice, oferă hărți GIS interactive și permite raportarea automatizată către platformele internaționale, sporind transparența, acuratețea și interoperabilitatea informațiilor de mediu.

Programul definește **cinci obiective specifice interconectate**, care operationalizează cele **4 Obiective Globale ale Cadrului Kunming–Montreal**. Acestea vizează: sporirea conectivității, integrității și rezilienței ecosistemelor naturale și seminaturale, inclusiv prin extinderea ariilor naturale protejate până la cel puțin 8% din teritoriul național, refacerea ecosistemelor degradate și promovarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice. De

asemenea, se urmărește îmbunătățirea stării de conservare a speciilor amenințate, creșterea abundenței speciilor indigene și stoparea extincțiilor cauzate de activități antropice, prin consolidarea sistemului de monitorizare și a capacității de gestionare a datelor științifice. Programul recunoaște și menține contribuțiile florei, faunei și habitatelor naturale la un mediu sănătos și curat, prin controlul speciilor invazive, combaterea comerțului ilegal cu specii, promovarea agriculturii fără organisme modificate genetic și valorificarea raselor și soiurilor tradiționale. Consolidarea bazei științifice, educaționale și informaționale pentru conservare și utilizare durabilă se realizează prin cercetare aplicată, educație ecologică, conștientizare publică și cooperare internațională, iar sporirea beneficiilor economice și sociale generate de biodiversitate este urmărită prin stimularea investițiilor verzi, mobilizarea resurselor financiare și instituirea mecanismelor de răspundere pentru prejudiciile aduse mediului.

Prin aceste obiective și mecanisme, Programul privind biodiversitate pentru anii 2026–2030 promovează o abordare integrată, echilibrată și orientată spre rezultate, combinând protecția mediului, implicarea societății, dezvoltarea durabilă și consolidarea instituțională. Implementarea sa va contribui decisiv la menținerea echilibrului ecologic, la generarea de beneficii economice și sociale pentru comunități și la asigurarea tranziției Republicii Moldova către un model durabil de dezvoltare și bunăstare ecologică până în anul 2030.

Una dintre **cele mai ambițioase dimensiuni ale Programului este integrarea transversală a obiectivelor de biodiversitate în toate politicile sectoriale.** Se prevede ca Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare să includă măsuri de conservare în planurile sale de dezvoltare rurală, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale să țină cont de coridoarele ecologice în planificarea drumurilor și căilor ferate, iar *Ministerul Educației și Cercetării* să introducă tematica protecției și conservării biodiversității în programele școlare și alt curriculum.

În agricultură, Programul promovează agroecologia și agricultura ecologică – practici bazate pe menținerea fertilității naturale a solului, reducerea substanțelor chimice, protejarea polenizatorilor și conservarea varietăților genetice tradiționale. Se prevede, de asemenea, dezvoltarea zonelor-tampon ecologice între terenurile agricole și ecosistemele naturale, pentru a preveni contaminarea și a facilita migrația speciilor.

În silvicultură, se propune gestionarea pădurilor pe criterii de sustenabilitate ecologică, cu accent pe refacerea compoziției naturale, protejarea pădurilor bătrâne și promovarea certificării forestiere (FSC).

În domeniul apei, Programul urmărește restaurarea zonelor umede, refacerea cursurilor naturale ale râurilor mici și protejarea resurselor hidrobiologice.

Prin această integrare intersectorială, biodiversitatea nu mai este tratată ca o problemă exclusiv „de mediu”, ci ca o componentă structurală a dezvoltării naționale, la fel de importantă ca infrastructura sau economia.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Procesul de elaborare a Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 a fost precedat de o analiză riguroasă a opțiunilor posibile de intervenție, realizată în baza metodologiei analizei de impact de reglementare și conform principiilor de bună guvernare. Scopul acestei etape a fost identificarea celei mai eficiente, sustenabile și realiste modalități

de a răspunde problemelor identificate în domeniul biodiversității, ținând cont de resursele disponibile, de capacitățile instituționale existente și de angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova.

Prima opțiune analizată a fost menținerea situației existente, fără intervenții semnificative asupra cadrului legislativ, instituțional sau strategic. Această variantă ar fi presupus continuarea aplicării fragmentate a politicilor deja existente și a proiectelor punctuale derulate de diferite instituții sau organizații internaționale, fără un document unificator care să ofere o direcție clară și o viziune comună.

La o primă vedere, această opțiune ar fi putut părea convenabilă, întrucât nu ar fi implicat costuri suplimentare imediate și nu ar fi necesitat modificări administrative. Totuși, analiza impactului a demonstrat că menținerea status quo-ului ar fi generat, pe termen scurt și mediu, **efecte negative majore** asupra mediului, economiei și coeziunii sociale.

În lipsa unei coordonări interinstituționale eficiente, acțiunile de conservare a biodiversității ar fi continuat să fie fragmentate, suprapuse sau chiar contradictorii. De exemplu, politicile agricole ar fi putut continua să stimuleze practici intensive dăunătoare mediului, în timp ce autoritățile de mediu ar fi promovat, în paralel, măsuri de protecție fără efect sistemic. Lipsa unui mecanism de guvernare centralizat ar fi perpetuat situația actuală, în care resursele publice sunt dispersate între diferite programe, fără o monitorizare coerentă a rezultatelor.

În plus, menținerea status quo-ului ar fi condus la continuarea pierderii accelerate a biodiversității, estimată la aproximativ 1,5–2% anual, conform datelor Agenției de Mediu. Această tendință ar fi redus capacitatea ecosistemelor de a oferi servicii vitale, cum ar fi purificarea aerului și a apei, reglarea climatică și protecția solului. Din perspectivă economică, costurile inacțiunii sunt de peste trei ori mai mari decât costurile implementării măsurilor de conservare, potrivit evaluărilor Băncii Mondiale.

Menținerea status quo-ului ar fi amplificat și inechitățile sociale, întrucât comunitățile rurale, care depind direct de resursele naturale, ar fi fost cele mai afectate de degradarea mediului. Lipsa sprijinului financiar și tehnic pentru practicile durabile ar fi condus la sărăcirea zonelor rurale și la accentuarea migrației interne.

Din aceste motive, **această opțiune a fost respinsă ca fiind nesustenabilă, inefficientă și contrară angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova.**

În urma **evaluării detaliate a alternativelor**, echipa de elaborare a concluzionat că cea mai potrivită opțiune pentru Republica Moldova este elaborarea și implementarea unui Program național integrat privind biodiversitatea 2026–2030, bazat pe o abordare multi-sectorială, participativă și orientată spre rezultate măsurabile.

Această opțiune îmbină avantajele unei coordonări centralizate cu implicarea activă a autorităților locale, a sectorului privat și a societății civile. Ministerul Mediului deține rolul de coordonator strategic, însă responsabilitatea este partajată între toate instituțiile relevante, în baza principiului co-responsabilității pentru capitalul natural.

Programul creează cadrul pentru o guvernare colaborativă, în care deciziile sunt luate prin dialog, iar implementarea este susținută de parteneriate interinstituționale. Prin implicarea comunităților locale, instituțiilor academice și a organizațiilor non-guvernamentale, se asigură un grad ridicat de acceptare socială și durabilitate a măsurilor propuse.

De asemenea, această opțiune facilitează accesul la finanțare internațională, întrucât Uniunea Europeană, Fondul Global de Mediu (GEF) și Banca Mondială sprijină proiectele care demonstrează coerență strategică și participare comunitară. Un **document integrat oferă partenerilor externi siguranța că resursele investite vor avea un impact sistemic și măsurabil.**

Pe plan economic, Programul are potențialul de a genera beneficii multiple. Restaurarea ecosistemelor va spori reziliența agriculturii, va reduce riscurile climatice și va crea noi oportunități de ocupare în domenii verzi – cum ar fi ecoturismul, cercetarea, gestionarea ariilor protejate și educația ecologică. Astfel, biodiversitatea devine o sursă de dezvoltare durabilă, nu o constrângere.

Din punct de vedere instituțional, Programul propune mecanisme de monitorizare și raportare clare, prin indicatori cuantificabili și printr-un sistem digital național de colectare a datelor. Această transparență va permite evaluarea periodică a progreselor și ajustarea politicilor în funcție de rezultate, asigurând un proces de guvernare adaptivă.

Opțiunea aleasă oferă un echilibru între dezvoltarea economică și protejarea capitalului natural, în acord cu principiile economiei verzi și ale tranziției ecologice. Ea transformă conservarea biodiversității dintr-o obligație de conformitate într-o oportunitate strategică de modernizare națională.

Pe termen lung, implementarea acestui Program va consolida imaginea Republicii Moldova ca stat responsabil în domeniul protecției mediului, capabil să își onoreze angajamentele internaționale și să contribuie activ la obiectivele globale de sustenabilitate.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Implementarea Programului are un impact structural profund asupra sectorului public, influențând atât organizarea instituțională, cât și cultura administrativă și capacitatea de guvernare. În prezent, administrația publică responsabilă de domeniul mediului este caracterizată de o fragmentare a competențelor, o subfinanțare cronică și o lipsă de coordonare eficientă între nivelurile central și local.

Programul introduce o abordare de reformă instituțională, prin care administrația publică va fi orientată către rezultate măsurabile, cooperare intersectorială și transparență decizională. Ministerul Mediului va deveni centrul de comandă al întregului sistem de conservare a biodiversității, asumându-și rolul de autoritate de planificare strategică, în timp ce Agenția de Mediu va fi transformată într-un organism operațional robust, capabil să gestioneze volume mari de date și să coordoneze activitățile de monitorizare.

Programul prevede inițierea proceselor de asigurarea interoperabilității registrelor / SIA existente pe domeniul de monitorizare a biodiversității cu platforma digitală integrală a datelor spațiale, gestionată de Agenția Geodezie, Cartografie și Cadastru. Acest lucru va pune baza instituirii unui Sistem Național de Monitorizare a Biodiversității (SNMB) – o platformă digitală integrată care va colecta, stoca și analiza informații din toate regiunile țării. Acest sistem va permite, pentru prima dată, o evidență completă a stării speciilor, habitatelor și ecosistemelor, facilitând luarea deciziilor bazate pe date. Implementarea SNMB presupune instruirea a peste 200 de funcționari publici și specialiști în domenii precum teledetecția, GIS, modelarea ecologică și raportarea digitală.

Impactul administrativ este dublu: pe de o parte, sporește eficiența și capacitatea de

răspuns a instituțiilor; pe de altă parte, consolidează cultura responsabilității publice. Se preconizează că, până în 2028, toate instituțiile implicate vor dispune de sisteme de raportare electronică interoperabile, ceea ce va reduce cu 60% timpul de procesare a documentației ecologice și va îmbunătăți semnificativ calitatea actelor administrative.

Un alt efect major este profesionalizarea personalului public. Prin programe de instruire continuă și schimburi de experiență cu state membre UE, se va forma o nouă generație de funcționari publici specializați în guvernanță ecologică. Peste 200 de posturi noi vor fi create în instituțiile de profil, dintre care 50 dedicate exclusiv analizei datelor de biodiversitate.

Pe dimensiunea structurală, Programul promovează reforma coordonării interministeriale. Biodiversitatea este un domeniu transversal, iar politicile din agricultură, transporturi, energie, dezvoltare regională și educație au efecte cumulative asupra mediului. În acest sens, se instituie un mecanism permanent de dialog — *Consiliul Național pentru Biodiversitate* — care va reuni reprezentanți din ministere și agenții de stat, mediul academic și organizațiile neguvernamentale.

Pe plan local, Programul determină o responsabilizare sporită a autorităților locale, care vor deveni actori direcți în aplicarea măsurilor de conservare. Acestea vor putea elabora planuri locale de biodiversitate, integrate în strategiile de dezvoltare regională.

Pe termen lung, impactul asupra sectorului public este de natură transformatoare. Prin digitalizare, formare profesională și colaborare intersectorială, administrația publică va dobândi o cultură a eficienței și a responsabilității ecologice.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Implementarea Programului privind biodiversitatea pentru anii 2026–2030 se va realiza prin valorificarea alocațiilor prevăzute în cadrul subprogramelor bugetare relevante, al resurselor Fondului Național pentru Mediu, al proiectelor finanțate din surse externe și al altor surse legal constituite.

Costurile totale estimate pentru realizarea integrală a obiectivelor Programului constituie **432 443,0** mii lei și reprezintă necesarul orientativ de resurse pentru perioada de implementare 2026–2030.

Din această sumă:

- 118 903,00 mii lei sunt acoperite din resursele bugetului de stat;
- 13 750,0 mii lei sunt estimate a fi acoperite din asistență externă și alte surse de finanțare;
- 299 790,00 mii lei reprezintă necesarul estimativ de resurse care urmează a fi mobilizate pe parcursul implementării Programului.

Estimările respective nu constituie angajamente financiare directe ale bugetului de stat și nu generează obligații suplimentare de finanțare. Implementarea măsurilor prevăzute în Program se va realiza în limita resurselor aprobate anual prin legea bugetului de stat, a resurselor Fondului Național pentru Mediu și a mijloacelor atrase din surse externe, în conformitate cu cadrul bugetar disponibil.

Costurile estimate sunt justificate de necesitatea realizării obiectivelor strategice ale Programului, inclusiv:

- extinderea și gestionarea eficientă a ariilor naturale protejate;
- restaurarea ecosistemelor degradate;
- conservarea speciilor și habitatelor naturale;
- dezvoltarea sistemului național de monitorizare a biodiversității.

Aceste intervenții sunt aliniate Strategiei de Mediu pentru perioada 2024–2030,

Cadrului global pentru biodiversitate Kunming–Montreal și angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de integrare europeană.

Bugetul de stat asigură finanțarea activităților de bază ale autorităților și instituțiilor responsabile de implementarea Programului, inclusiv prin subprogramele bugetare aferente domeniilor protecției mediului, conservării biodiversității, sectorului forestier, gestionării resurselor de apă, schimbărilor climatice și cercetării științifice aplicate.

Subprogramul 7005 „Protecția și conservarea biodiversității”, inclus în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu, prevede alocări pentru implementarea activităților din domeniul conservării biodiversității.

Totodată, implementarea Programului este susținută și prin subprogramul 7007 „Cercetări științifice aplicate în domeniul protecției mediului”, care asigură finanțarea activităților de cercetare, monitorizare, inventariere a biodiversității, dezvoltare a bazelor de date și suport științific pentru elaborarea și evaluarea măsurilor de conservare. Instituțiile de cercetare și instituțiile de învățământ superior contribuie la realizarea acțiunilor Programului în limitele resurselor aprobate în cadrul subprogramele respective, precum și prin participarea la proiecte finanțate din surse externe.

Necesarul de resurse pentru implementarea măsurilor prevăzute în Program a fost estimat pentru întreaga perioadă de implementare. Pentru anii 2027 și 2028 au fost utilizate estimările prevăzute în proiectul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2027–2029, care reprezintă cea mai recentă bază de planificare bugetară disponibilă la momentul elaborării Programului. Estimările financiare vor fi actualizate periodic în cadrul procesului anual de planificare bugetară și al elaborării cadrelor bugetare pe termen mediu ulterioare.

Mobilizarea resurselor suplimentare necesare implementării integrale a Programului urmează a fi realizată etapizat, prin atragerea asistenței externe, a investițiilor verzi, a mecanismelor financiare internaționale dedicate biodiversității și restaurării ecosistemelor, precum și prin alte surse legal constituite.

În acest sens, o parte din costurile estimate urmează a fi acoperite prin proiecte aflate în derulare sau în proces de pregătire, finanțate de instituții financiare internaționale și parteneri de dezvoltare

De menționat că, Banca Mondială și-a exprimat angajamentul de a sprijini Republica Moldova în domeniul conservării biodiversității și restaurării ecosistemelor, inclusiv prin dezvoltarea unor proiecte orientate spre soluții bazate pe natură, consolidarea managementului ariilor naturale protejate și îmbunătățirea sistemelor de monitorizare a biodiversității. Disponibilitatea de cooperare în domeniul biodiversității este confirmată prin corespondența oficială transmisă Ministerului Mediului.

De asemenea, implementarea unor activități prevăzute în Program este sprijinită prin proiecte finanțate din fondurile multilaterale și bilaterale gestionate de partenerii de dezvoltare, inclusiv prin mecanismele Fondului Global de Mediu (GEF), precum și prin programe ale UNEP, UNDP, Uniunii Europene, Băncii Europene de Investiții și altor instituții financiare internaționale.

Republica Moldova beneficiază, de asemenea, de sprijinul unor parteneri bilaterali, inclusiv:

- Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA);
- Agenția Franceză pentru Dezvoltare (AFD);
- Agenția Slovacă pentru Cooperarea Internațională și Dezvoltare (Slovak Aid)
- misiuni diplomatice și ambasade ale statelor partenere.

Printre proiectele aflate în implementare sau în proces de pregătire, care contribuie la realizarea obiectivelor Programului, se numără:

- „Sprijin pentru implementarea timpurie a Cadrului Global pentru Biodiversitate în Republica Moldova”, implementat cu sprijinul UNEP/GEF pentru perioada 2023–

2026;

- „Cadrul de implementare a biosecurității pentru gestionarea resurselor biologice în Republica Moldova”, implementat cu sprijinul UNEP/GEF pentru perioada 2023–2026;
- „Sprijin pentru elaborarea celui de-al cincilea raport național privind implementarea Protocolului de la Cartagena privind biosecuritatea”, finanțat de UNEP/GEF pentru perioada 2025–2026;
- „Sprijin pentru elaborarea primului raport național privind implementarea Protocolului de la Nagoya privind accesul la resursele genetice și repartizarea echitabilă a beneficiilor rezultate din utilizarea acestora”, finanțat de UNEP/GEF pentru perioada 2025–2026;
- „Program-cadru pentru actualizarea Strategiei și Planului de acțiuni pentru biodiversitate și elaborarea celui de-al șaptelea raport național privind biodiversitatea”, implementat cu sprijinul UNEP/GEF pentru perioada 2025–2026;
- „Conservarea și gestionarea durabilă a zonelor umede cu valoare naturală ridicată din bazinul râului Prut”, implementat de UNDP/GEF pentru perioada 2023–2027;
- „Programul BIOFIN pentru sprijinirea elaborării Planului de finanțare a biodiversității”, implementat de UNDP/GEF pentru perioada 2024–2028;
- „Programul de dezvoltare a sectorului forestier din Republica Moldova”, finanțat de Banca Europeană de Investiții, pentru perioada 2024–2028;
- „IForest – instrument digital pentru gestionarea pădurilor”, implementat cu sprijinul Sloveniei prin Slovenia AID pentru perioada 2025–2026;
- „Restaurarea ecosistemelor pentru prevenirea poluării marine în Republica Moldova”, finanțat de Banca Mondială, pentru perioada 2025–2031;
- „RENATA – Foaia de parcurs pentru alinierea rețelei Emerald la standardele Natura 2000 în Republica Moldova”, implementat în cadrul programului LIFE al Uniunii Europene, pentru perioada 2024–2026.

Aceste proiecte contribuie la realizarea obiectivelor Programului prin dezvoltarea cadrului instituțional, consolidarea capacităților administrative, restaurarea ecosistemelor degradate, conservarea habitatelor naturale și mobilizarea resurselor financiare necesare implementării măsurilor de protecție a biodiversității.

Prin valorificarea oportunităților de finanțare externă și consolidarea cooperării cu partenerii internaționali, Ministerul Mediului urmărește mobilizarea treptată a resurselor necesare realizării obiectivelor Programului, fără a genera presiuni suplimentare semnificative asupra bugetului public național.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 va influența sectorul privat prin reglementări mai stricte privind utilizarea resurselor naturale, dar și prin oportunități economice de dezvoltare a afacerilor verzi. Impactul este analizat pe grupuri relevante: genuri de activități (agricultură, silvicultură, turism, industrie), mărimea afacerii (IMM-uri vs. mari întreprinderi), amplasament regional (nord, centru, sud) și alte caracteristici (ex. importatori vs. producători locali). Analiza este esențială deoarece sectorul privat reprezintă o parte majoră din economia Moldovei, cu agricultură și silvicultură având un rol cheie.

Pentru agricultură, cel mai afectat sector, impactul include costuri de conformare la reducerea utilizării pesticidelor, conform standardelor europene. IMM-urile agricole, majoritare în sector, vor suporta cheltuieli administrative pentru rapoarte de mediu și investiții în practici ecologice, cum ar fi agrosilvicultura. Întreprinderile mari pot absorbi aceste costuri mai ușor, dar IMM-urile ar putea fi afectate disproporționat, mai ales în regiuni sudice vulnerabile la secetă. Totuși, subvenții și granturi disponibile ar putea compensa, generând venituri din agricultură organică și creșterea exporturilor.

În silvicultură, sancțiunile mai dure pentru tăieri ilegale vor influența firmele mici de exploatare a lemnului, predominant IMM-uri în regiuni nordice. Costuri de conformare, precum licențe și monitorizare digitală, ar putea reduce profiturile, dar firmele mari, mai ales exportatoare, pot câștiga prin certificări sustenabile, accesând piețe europene. Programul favorizează firmele inovatoare.

Turismul, în special ecoturismul în ariile protejate, oferă oportunități pentru IMM-uri locale, cum ar fi pensiuni și ghizi, crescând veniturile prin parteneriate. Regiuni precum sudul beneficiază mai mult, cu costuri administrative minime comparativ cu beneficiile.

Industria, inclusiv extracția și procesarea, va suporta costuri pentru evaluări de impact asupra biodiversității. IMM-urile, majoritare, au costuri relative mai mari, potențial reducând competitivitatea, dar Programul prevede acțiuni și training pentru a minimiza impactul.

Pe mărime, IMM-urile sunt mai vulnerabile, totodată dezvoltarea cadrului normativ și cel instituțional nou privind management ariile protejate propus în cadrul PA al Programului va include consultări și scheme de compensații. Regional: nordul - costuri din restricții silvice; sudul - beneficii din restaurare; centrul - mixat. Exportatorii câștigă din aliniere UE.

Pentru a minimiza, se propun consultări cu asociații private și mecanisme de sprijin. Impactul net este pozitiv, stimulând inovații verzi și creștere durabilă.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Programul privind biodiversitatea pentru perioada anilor următori reprezintă o inițiativă ambițioasă care va genera un impact social profund pozitiv, manifestându-se pe termen scurt, mediu și lung, și influențând în mod benefic o gamă largă de grupuri demografice. Printre acestea se numără populația rurală, adesea confruntată cu provocări economice și de acces la resurse, femeile, care joacă un rol esențial în gospodăriile și comunitățile lor, copiii și tinerii, viitoarele generații ce vor moșteni mediul înconjurător, persoanele vulnerabile, inclusiv cele cu dizabilități sau în situații de precaritate, și minoritățile etnice, ale căror tradiții și moduri de viață sunt strâns legate de natură. Prin consolidarea și protejarea biodiversității, programul susține servicii ecosistemice vitale, cum ar fi furnizarea de apă curată, menținerea fertilității solului, reglarea climei și prevenirea dezastrelor naturale, toate acestea contribuind direct la reducerea sărăciei și la îmbunătățirea stării generale de sănătate a comunităților. În esență, biodiversitatea nu este doar o componentă ecologică, dar un pilon fundamental al dezvoltării sociale durabile, oferind un cadru în care oamenii pot prospera în armonie cu mediul lor.

Pe termen scurt, programul se concentrează pe acțiuni imediate care aduc beneficii tangibile și rapide pentru comunitățile cele mai expuse. Inițiativele de restaurare a

ecosistemelor, precum reîmpăduririle și reabilitarea zonelor umede sau a râurilor poluate, vor crea oportunități de angajare temporară, oferind un sprijin esențial pentru locuitorii din zonele rurale afectate de sărăcie. Aceste locuri de muncă, implicând activități practice precum plantarea arborilor, curățarea terenurilor degradate sau monitorizarea speciilor locale, nu doar că oferă un venit suplimentar, ci și un sentiment de implicare comunitară, ajutând la consolidarea legăturilor sociale în sate izolate. Mai mult, programele de formare asociate acestor inițiative vor îmbunătăți condițiile de muncă și securitatea ocupațională, prin sesiuni de instruire privind tehnicile sigure de manipulare a echipamentelor, protecția împotriva riscurilor naturale și adoptarea practicilor ecologice. Aceste traininguri sunt concepute să fie accesibile, inclusiv pentru femei și persoane vulnerabile, promovând abilități transferabile care pot fi aplicate în alte sectoare. În paralel, integrarea temelor de mediu și biodiversitate în programele educaționale școlare va extinde accesul la servicii de învățământ pentru copii și tineri, transformând școlile în hub-uri de conștientizare ecologică. Prin ateliere interactive, excursii în ariile protejate și materiale didactice adaptate, elevii vor învăța nu doar despre importanța naturii, ci și despre cum să contribuie la conservarea ei, cultivând un simț al responsabilității civice de la o vârstă fragedă. Aceste efecte pe termen scurt vor crea un efect de domino, reducând tensiunile sociale cauzate de lipsa resurselor și promovând o mai bună coeziune în comunitățile rurale, unde biodiversitatea devine un catalizator pentru speranță și acțiune imediată.

Trecând la perspectiva pe termen mediu, efectele programului se vor amplifica, manifestându-se prin transformări structurale care consolidează reziliența socială. Promovarea agriculturii durabile în regiunile expuse riscurilor, cum ar fi zonele predispuse la eroziune sau secetă, va asigura venituri stabile pentru fermieri și gospodării, reducând inegalitățile economice care afectează în special populația rurală și minoritățile etnice. Prin introducerea tehnicilor de cultivare care respectă biodiversitatea, precum rotația culturilor, utilizarea plantelor native și evitarea pesticidelor dăunătoare, programul va ajuta la creșterea productivității solului pe termen lung, oferind familii întregi o sursă sigură de hrană și venit. Acest aspect este deosebit de relevant pentru femei, care adesea gestionează activitățile agricole la nivel casnic, permițându-le să obțină o mai mare autonomie economică și să participe activ în luarea deciziilor comunitare. Totodată, crearea de locuri de muncă permanente în sectoare verzi, precum monitorizarea biodiversității sau gestionarea ariilor protejate, va favoriza femeile, tinerii și minoritățile etnice, prin politici de recrutare incluzive care prioritizează diversitatea. Aceste poziții nu doar că oferă stabilitate financiară, ci și oportunități de avansare profesională, contribuind la reducerea disparităților de gen și etnice în piața muncii. Pe planul sănătății publice, programul va aduce beneficii semnificative prin diminuarea poluării asociate cu practicile nesustenabile, cum ar fi defrișările sau utilizarea excesivă a chimicalelor agricole. Aerul mai curat, apa nepoluată și ecosistemele sănătoase vor reduce incidența bolilor respiratorii, alergiilor și afecțiunilor legate de contaminare, protejând în special copiii și persoanele vulnerabile, care sunt cele mai sensibile la aceste riscuri. În plus, extinderea accesului la servicii culturale prin dezvoltarea ecoturismului în ariile protejate va deschide noi orizonturi pentru comunități. Vizitatorii atrași de frumusețea naturală vor genera interacțiuni culturale, permițând minorităților etnice să împărtășească tradițiile lor legate de natură, precum ritualuri ancestrale sau cunoștințe tradiționale despre plante medicinale. Acest lucru nu doar că sporește mândria culturală, ci și creează parteneriate economice, transformând

biodiversitatea într-un activ social care unește oamenii și promovează toleranța.

Pe termen lung, programul va contribui la schimbări profunde, vizând eliminarea sărăciei extreme și construirea unei societăți mai echitabile și reziliente. Prin valorificarea serviciilor ecosistemice, cum ar fi protecția împotriva inundațiilor sau menținerea biodiversității pentru securitatea alimentară, inițiativa va crea un cadru în care sărăcia devine o relicvă a trecutului, permițând tuturor grupurilor sociale să prospere. Populația rurală va beneficia de ecosisteme stabile care susțin agricultură și pescuit durabil, reducând dependența de ajutoare externe și promovând auto-suficiența. Pentru minoritățile etnice, programul va promova incluziunea socială prin integrarea cunoștințelor lor tradiționale în strategiile de conservare, recunoscând valoarea culturală a biodiversității și asigurând că vocile lor sunt auzite în procesele decizionale naționale. Copiii și tinerii, educați în spiritul sustenabilității, vor crește ca adulți conștienți, capabili să perpetueze aceste eforturi, creând un ciclu virtuos de dezvoltare. Îmbunătățirea rețelei de servicii comunitare va fi un alt pilon esențial, incluzând crearea de centre educaționale dedicate conservării naturii, unde oamenii de toate vârstele pot învăța și colabora. Aceste centre vor servi ca spații multifuncționale, oferind nu doar educație, ci și servicii de sănătate preventivă legată de mediu, consiliere pentru femei și programe de integrare pentru persoane vulnerabile. În ansamblu, efectele pe termen lung vor remodela societatea, făcând din biodiversitate un element central al identității naționale, unde echitatea socială și armonia cu natura merg mână în mână.

4.5. Impactul asupra mediului

Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 va avea un impact pozitiv major asupra mediului înconjurător al Republicii Moldova, contribuind esențial la conservarea și restaurarea ecosistemelor naturale, în conformitate cu angajamentele naționale și internaționale asumate de țară. Ca document strategic elaborat de Ministerul Mediului, acest program se aliniază la Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030, Cadrul Global pentru Biodiversitate Kunming-Montreal și acquis-ul european, inclusiv Strategia UE pentru Biodiversitate 2030 și Regulamentul UE privind restaurarea naturii, propunând o serie de acțiuni integrate menite să inverseze declinul biodiversității prin extinderea ariilor protejate, managementul durabil al resurselor forestiere și promovarea soluțiilor bazate pe natură. Evaluarea impactului asupra mediului, realizată în conformitate cu principiile evaluării strategice a mediului, relevă un bilanț net favorabil, cu beneficii predominante pe termen lung în domenii precum integritatea ecologică, reziliența climatică și serviciile ecosistemice, în timp ce riscurile potențiale sunt minime și pot fi gestionate eficient prin mecanisme de monitorizare și mitigare.

Impacturile pozitive directe sunt evidente în restaurarea ecosistemelor degradate, unde programul vizează refacerea habitatelor naturale afectate de eroziune, poluare și schimbări climatice, cum ar fi extinderea suprafeței împădurite la aproximativ 16,3% din teritoriu și reabilitarea a cel puțin 145.000 de hectare de păduri prin inițiative precum Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor. Aceste măsuri vor îmbunătăți calitatea solurilor și a apelor, reducând presiunile antropice și sporind biodiversitatea speciilor, inclusiv a celor rare sau endemice protejate prin Rețeaua Emerald și tranziția către Natura 2000, ceea ce va contribui la reducerea ratei de dispariție a speciilor și la menținerea diversității genetice. Indirect, programul va amplifica adaptarea la schimbările climatice, integrându-se cu politici sectoriale precum cele din agricultură și economie verde, pentru a atenua efectele secetelor și inundațiilor, protejând astfel ecosistemele acvatice și palustre

care acoperă aproximativ 3% din teritoriu și oferind beneficii în reglarea climei, filtrarea poluanților și susținerea economiei durabile prin ecoturism și agricultură ecologică.

Potențialele impacturi negative sunt limitate și predominant temporare, manifestându-se mai ales în faza de implementare, cum ar fi perturbațiile locale cauzate de activități de plantare sau restaurare, care ar putea afecta temporar fauna sau genera rezistență din partea comunităților locale dacă nu sunt însoțite de consultări adecvate. De asemenea, dependența de finanțări externe ar putea întârzia unele acțiuni, menținând presiuni existente precum fragmentarea habitatelor din cauza dezvoltărilor infrastructurale, însă aceste riscuri au o probabilitate scăzută și pot fi atenuate prin parteneriate interinstituționale și mecanisme de compensație. Impacturile cumulate, rezultate din sinergiile cu alte politici naționale și europene, sunt în mare parte pozitive, amplificând efectele prin integrarea biodiversității în sectoare economice cheie, contribuind astfel la atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, în special ODD 15 privind protecția ecosistemelor terestre.

Pentru a maximiza beneficiile și a minimiza riscurile, se recomandă o monitorizare riguroasă prin evaluări intermediare și finale, coordonate de Ministerul Mediului în colaborare cu instituții precum Agenția de Mediu și Agenția Moldsilva, alături de digitalizarea datelor și implicarea societății civile. În ansamblu, programul reprezintă un pas strategic esențial către o dezvoltare durabilă, asigurând un mediu sănătos și rezilient pentru generațiile viitoare, cu un impact net pozitiv care consolidează poziția Republicii Moldova în contextul european și global al conservării biodiversității.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

Nu este aplicabil

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

Anunțul de inițiere a elaborării proiectului Hotărârii Guvernului pentru aprobarea Programului privind diversitatea biologică fost plasat pe pagina www.particip.gov.md. link: <https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborari-programului-privind-biodiversitatea-pentru-anii-2024-2030/12538>.

Informația privind determinarea necesității evaluării strategice de mediu (evaluare prealabilă) la „Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia” este plasată pe site-ul Web oficial al Ministerului Mediului <https://mediu.gov.md/ro/content/consultarea-proiectului-planului-programului>

Proiectul Programului și Nota de fundamentare au fost plasate pentru consultări publice pe pagina web oficială a Ministerului Mediului www.mediu.gov.md și pe platforma www.particip.gov.md. (<https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-initierea-elaborari-programului-privind-biodiversitatea-pentru-anii-2026-2030/12538>)

Pe parcursul procesului de elaborare, Programul a fost supus unor consultări publice extinse, desfășurate pe diverse platforme de dialog, ceea ce a permis integrarea opiniilor și contribuțiilor actorilor relevanți. În rezultat, documentul reflectă, într-o manieră echilibrată, necesitățile și așteptările părților interesate.

În acest context, au fost organizate șase seminare tematice regionale, desfășurate în mun. Chișinău și în raioanele Telenești, Edineț și Cahul, Orhei. Aceste evenimente au reunit reprezentanți ai întreprinderilor silvice, ai autorităților publice locale din raioanele Telenești, Edineț, Rezina, Sîngerei și Orhei, precum și experți din cadrul ONIPM, ICAS, Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Alexandru Ciubotaru”, Institutului de Zoologie, Institutului de Ecologie și Geografie, USM și UTM. De asemenea, organizațiile societății civile, inclusiv asociațiile BIOTICA și AO „EcoContact”, au contribuit la proces prin prezentarea și discutarea măsurilor propuse în cadrul Programului, inclusiv în cadrul ședinței Consiliului de administrație al Parcului Național „Nistru de Jos”.

Proiectul a fost avizat de instituțiile interesate, obiecțiile cărora au fost luate în considerare. Neacceptarea unor propuneri a fost argumentată în Tabelul de sinteză.

Urmare a plasării proiectului pe platforma guvernamentală participativă www.particip.gov.md pentru consultări publice, a fost recepționat și avizul unui expert internațional în domeniul biodiversității. Recomandările formulate au vizat, în principal, consolidarea coerenței cadrului strategic, alinierea mai clară la obiectivele Cadrului global pentru biodiversitate Kunming–Montreal, precum și întărirea componentelor privind monitorizarea, indicatorii de performanță și mecanismele de implementare. Propunerile relevante au fost examinate și integrate în versiunea finală a Programului, contribuind la îmbunătățirea calității și consistenței documentului.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul a fost supus evaluării de către Cancelaria de Stat a calității și a conformității proiectului documentului de politici publice, iar de către Ministerul Finanțelor – prin prisma proceselor aferente planificării bugetare. Proiectul programului a fost completat urmare a obiecțiilor expuse de către Cancelaria de Stat și Ministerul Finanțelor. Concomitent proiectul Programului a fost examinat și validat în cadrul Consiliului pentru coordonarea dezvoltării durabile. Ca urmare a obiecțiilor formulate, Nota de fundamentare a fost completată cu prevederi privind identificarea surselor de acoperire a costurilor neacoperite. Proiectul a fost supus avizării. Informația cu privire la avizare a fost inclusă în Tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor la proiect.

Proiectul de lege a fost supus expertizei juridice de către Ministerul Justiției. Informația cu privire la rezultatele expertizei a fost inclusă în Tabelul de sinteză a obiecțiilor și propunerilor.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Nu este aplicabil

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Programul privind biodiversitatea pentru anii 2026-2030 va fi implementat printr-o abordare coordonată și intersectorială, asigurând atingerea obiectivelor sale principale, precum conservarea și utilizarea durabilă a ecosistemelor, extinderea ariilor protejate la 8% din teritoriul național și restaurarea habitatelor degradate, în conformitate cu Strategia de Mediu 2024-2030 și angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova. Organizarea implementării va fi centrată pe un mecanism de guvernare eficient, cu roluri clar definite pentru instituțiile implicate. Ministerul Mediului va acționa ca instituție lider și

coordonator principal, responsabilă de planificarea strategică, monitorizarea generală și raportarea progresului, în colaborare cu subdiviziunile sale structurale, inclusiv Agenția de Mediu, IP Administrația „Apele Moldovei”, Agenția „Moldsilva”, Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), Inspectoratul pentru Protecția Mediului și Serviciul Hidrometeorologic de Stat. Aceste entități vor asigura implementarea directă a acțiunilor specifice, cum ar fi extinderea rețelei de arii protejate, managementul forestier durabil și combaterea speciilor invazive. Instituții contribuitoare includ Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, împreună cu Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, care vor integra principiile biodiversității în practicile agricole durabile și Institutul Național de Cercetări Aplicative în Agricultură și Medicină Veterinară; Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, pentru alinierea dezvoltării regionale cu obiectivele de conservare; Ministerul Sănătății, prin Agenția Națională de Sănătate Publică, pentru aspectele legate de sănătatea umană și ecosisteme; și Ministerul Educației și Cercetării, cu instituții subordonate precum Universitatea de Stat din Moldova (inclusiv Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie și Grădina Botanică „Alexandru Ciubotaru”, Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor), pentru susținerea cercetării și educației în domeniu. De asemenea, Congresul Autorităților Publice Locale (CALM) va facilita implicarea autorităților locale, în timp ce mediul de afaceri, organizațiile societății civile (cum ar fi SE „EcoContact”, Societatea pentru Protecția Păsărilor și Naturii) și partenerii de dezvoltare internaționali (inclusiv UNEP/GEF și UE) vor oferi suport tehnic, financiar și consultativ. Respectarea prevederilor programului va fi asigurată de Inspectoratul pentru Protecția Mediului, care va monitoriza conformitatea și va aplica sancțiuni, sprijinit de Agenția de Mediu pentru evaluări tehnice și de Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în Domeniul Mediului (ONIPM) pentru gestionarea proiectelor asociate.

Performanța actului normativ propus va fi monitorizată și evaluată printr-un sistem integrat de monitorizare și raportare, coordonat de Ministerul Mediului, care va asigura colectarea, analiza și interpretarea datelor privind indicatorii-cheie de rezultat și impact, inclusiv extinderea suprafeței ariilor naturale protejate, evoluția populațiilor speciilor de floră și faună monitorizate, precum și reducerea presiunilor antropice asupra biodiversității..

10. Data intrării în vigoare a actului normativ

Intrarea în vigoare a proiectului de hotărâre la data publicării în Monitorul Oficial se justifică prin necesitatea asigurării aplicării imediate a cadrului strategic în domeniul biodiversității, în contextul angajamentelor naționale și internaționale asumate de Republica Moldova.

Proiectul nu instituie obligații juridice directe pentru persoane fizice sau juridice și nu presupune crearea unor structuri instituționale noi, fiind un document de politici publice care stabilește direcții strategice și măsuri ce urmează a fi implementate prin mecanismele existente. În aceste condiții, nu este necesară instituirea unui termen de vacatio legis.

Aplicarea imediată este necesară pentru inițierea proceselor de planificare sectorială, programare bugetară și accesare a finanțărilor externe, inclusiv a fondurilor europene și internaționale destinate conservării biodiversității și restaurării ecosistemelor.